

ԱԶԳԱՅԻՆ

Ինչպէս շարաթ օրը նոյնպէս և այսօր չեմք կրնար՝ ազգային ուրախութիւն տեսնելու թիւններ հաղորդել մեր ազնիւ ընթերցողաց :

Քաղաքական ժողովոյ անդամաց մէկ մասն՝ Լեւոնի Մկրտիչ, փառազեան Կարապետ, Արեանգեան Խաչիկ, Իկիտպաշեան Ասափա, և Արազամեան Սարգիս Եփէնտինները՝ երէկ գիր մը ստորագրեցին, ուղղեալ առ ամեն Ս. Պատրիարք Հայրն՝ որով կ'անուանեն, թէ որոշած են հրաժարիլ Քաղաքական ժողովոյ անդամացութենէ, քանի որ Ամբրոսիոս վարդապետ վարչութեան կրօնական ժողովոյ անդամ գտնուելով՝ խառն ժողովոյ գումարման ժամանակ աթոռ ունի իրենց հետ : Լսածնուս նայելով՝ գրեցին Ամբրոսիոս վարդապետի համար թէ խռովարար, ստախոս և անբարոյական մէկն է :

Քաղաքական ժողովոյ ատենապետ Մագսուտեան վսեմափայլ Սիման պէյ ալ ծանուցեցին ամեն Ս. Պատրիարք Հօր, թէ ինքն ալ յիշեալ ժողովականաց որոշման համամիտ է :

Գալով Քաղաքական ժողովոյ մնացեալ անդամաց՝ կլսեմք, թէ նոյա կարծիքն է՝ նախ միահամուռ նիստ ընել, և խորհրդակցութեամբ տնօրինել զարժանն :

Ահաւասիկ, երկու կուսակցութեանց բաժանեալ կոեսնուի Քաղաքական ժողովն : Մեր գարձեալ մեր դիտողութիւնները ընելէ կըզուշանամք, և գարձեալ կ'ընենք ամեն Ս. Պատրիարք Հօրէն, որ բարեհաճի գէթ քանի մ'անգամ Քաղաքական ու կրօնական ժողովոյ նախագահել անձամբ, և ջանալ իրաւաստութիւն ու ներդաշնակութիւն հաստատել ժողովականաց մէջ, որպէս զի մի՛ գուցէ ազգին մէջ նոր յուզմունք մը համատարած ճարակի, և ամեն բան վեր ի վայր ըլլայ :

Կիսմանամք, թէ երեսփոխանաց մէկ մասն ալ կ'ապտրաստուին ստորագրութիւն բանալ, Ամբրոսիոս վարդապետին երեսփոխանութենէ ալ անկումն պահանջելու համար, յայտարարելով թէ իրենք պիտի հրաժարին՝ եթէ նա մնայ :

Աւերողք է ըսել, թէ յիշեալ վարդապետի դէմ այս սրտմոռութիւնը գոյացած է, ազգային ժողովոյ վերջին նստին մէջ և յետոյ բաւական չափազանցութեամբ վարուելուն պատճառաւ : Ի դիմաց խառն ժողովոյ առ ազգային ժողովն ուղղեալ գրոյն ընթերցմանէն անմիջապէս յետոյ, նա ինքն էր որ մեծածայն բողոք կ'առնար թէ կրօնական ժողովէն անցած չէ՝ նոյն գրոյն պարունակած որոշումն, այն է երկու փոխնախագահաց ընտրութեան գործը : Նա

ինքն էր, որ երկիցս խօսելէն յետոյ, դարձեալ խօսիլ կ'պահանջէր, կ'անդէր և կ'յամառէր հակառակ կանոնական ազգարարութեանց դիւանին : Նա ինքն էր, որ ի վերջոյ Քաղաքական ժողովականաց և երեսփոխանաց ոմանց հետ խիստ ջերմ և անվայել բանակումի մը բռնուեցաւ, մինչդեռ ներուի մեզ ըսել իբրեւ խաղաղութեան ու խոնարհութեան նուիրեալ պաշտօնէի մը, պարտ և պէտք էր իրեն՝ քաղցրութեամբ և հեղութեամբ վարուիլ, և ամենամեծ իրաւունքներն իսկ մեղմիւ բացատրել՝ սիրաշահելով զամենքը :

Բայց թէ, արդարութիւն է՝ այսպէս Ամբրոսիոս վարդապետի անկումն պահանջել՝ դժուարին չէ դատել : Եւ ահա այս դատաստանն ու իրաւաստութիւն ընելու գործն է, զոր կ'ընողմք ամեն Ս. Պատրիարք Հօր, և կ'սպասեմք դոհացուն չիլ արդիւնք մը ըսել :

Հիւանդանոցի մեծարդոյ Հոգաբարձութեան կողմանէ :

... Խմբագիր

Յակոբեան Մեծ. Միքայէլ Եփէնտի, որոյ առատածեռն շնորհներն միշտ վայելելու բաղդաւորութիւնն ունեցած է Ազգ. Հիւանդանոցն, այս անգամ ևս իւր բարեսիրտութեան մէկ նոր ապացոյցն տուաւ :

Կիւրակէ առաւօտ ի հանդիսս Հոգւոյն Հօրն մեծ. Յակոբ Եփէնտի, և ի յիշատակ տարեդարձի անուան Նորին, Ս. Փրկչի մատրան մէջ հանդիսաւոր Ս. Պատարագ մատոյց Գեր. Տէր Ներսէս վարդապետ Ասլանեան. յետ աւարաման եկեղեցւոյ Մեծ. Միքայէլ Եփէնտի հանդերձ զաւակօքն բարեհաճեցաւ այցելել ամէն կարգի պատասպարելոյ և վեց հարիւրի մօտ անձանց թէ առաւօտ և թէ երեկոյ առատ հացկերոյթ մը շնորհելով պատասպարեալ ծերերն ու անկեալները իրեն սեղանակից ըրած միթարեց զանոնք :

Յիշեալ մեծ. Եփէնտին այս կերպով կատարած իւր քրիստոնէական և մարդասիրական արարքը որ յանչափս դուրստից արժանի է, ոչ միայն բաւական չհամարեց. այլ և զգալով նաեւ թէ հանդերձեղինաց քանակութիւնը անհրաժեշտաբար աւելնալու հարկ կ'այ՝ բարեհաճեցին հարկ եղածին չափ կտաւեղինաց քանակութիւնը գոյանալու մասին հանդանակութեան մը հոգը իւր վրայ առնուլ :

Հոգաբարձութիւնս դժբաղդաբար նոյն օրը ներկայ չկրնալով գտնուիլ և անձամբ իւր խորին յարգանքը մատուցանել, կ'փութայ ներկայիւս իւր շնորհակալիքը յայտնել յիշեալ մեծ. Եփէնտինին ի դիմաց Հոգ. Հիւանդ.

16 դեկ. 1875 Սեպտեմբ. Մ. Մանուկ Գրաս. Ազգ. Հիւանդ.

Նիկոմիդիայէն՝ դեկտ. 7 թուով :

... Խմբագիր

1040 դ. թիւ լրագրոյդ մէջ Պարտիզական գրութեան նամակ մը կարդացինք, յորում Նիկոմիդիոյ առաջնորդական տեղապահ Հօր պաշտօնավարութիւնը կը քննադատէր Պ. Նամակագիրը, որ չգիտեմ ինչ պատճառաւ ստորագրութիւնը դնել զանց ըրած էր : Նամակագիրը անվայել կը համարի տեղապահ Հօր ազգագուտ ձեռնարկութեան մը համար քանի մը ամիս յԱտաբաղար մնալն, և այսու պատճառաւ Նիկոմիդիա և գաւառն անխորնամ և յուզեալ մնացած կը կարծէ, մինչդեռ բոլոր վիճակն կ'անամուռի և անգործ ու խաղաղիկ է :

Կը յաւելու թէ անցեալները փաղարու մեծ նոր դիւզէն՝ չեմք գիտեր՝ ինչ կարեւոր գործոյ մը համար յատուկ անձի մը ձեռք պաշտօնական թուղթ մը կը խըրկուի ի Նիկոմիդիա, և թէ՛ Ստեփան վարդապետ նոյն պահուն Ատաբաղարէն կը վերադառնար և առանց պատասխանելու Պոլիս ուղևորեր է, որով գրաբերը ձեռնունայն կը դառնայ : Խմբագիր, ինչ կերպ ընթացք բռնելու էր, ինչպէս վարուելու էր այնպիսի ժամանակ մը, որ անյապաղ Ս. Պատրիարքէն հեռագրով Պոլիս կ'անչուած էր :

Վերջապէս այսպիսի ուրիշ քանի մը պատմութիւններ կ'ընէ, և կըսէ թէ գաւառացւոյն և Նիկոմիդիացւոյն համարուած կորսնցներու վրայ է ծշմարտը ըսելով Նիկոմիդիացւոյն տակաւին չ'տեսնուած սիրով մը կ'ապուած է իւր առաջնորդական տեղապահին հետ, մինչև իսկ ժողովուրդը պատրաստ է իւր կեանքը զոհել, և չուզէր երբէք օր մը իւր առջեւէն հեռացնել զայն. սակայն ինչ ընելու է, երբ Ս. Պատրիարքի և գաւառական վարչութեան որոշմամբ, յԱտաբաղար մը նայու ստիպուած է. և արդարեւ իւր անխոնջ և ժրջան աշխատութեամբ բաղանեաց շինութեան մեծ գործը լրացնելու վրայ է : Նաեւ՝ քաջ գիտէ նա մակագիրը որ ուր որ երթայ՝ դպրոցներու եկամուտ կը գոյացնէ. և ասկէց աւելի ինչ գործեր ակնկալել տակաւին. ուրեմն ո՛ւր մնաց պարոն նամակագրին այն խօսքը թէ, յետ շինութեան բաղանեաց Ատաբաղարու վրայ եպիսկոպոսական բարձր աստիճանին բարձրանալու տկենկալութեամբ կը մնայ, ևն. եթէ՛ ինչպէս որ ինք կըսէ՛, փոքր ինչ բարեկամը եղած ըլլար, և Նորին արժանապատուութեան խոնարհամտութեան տեղեակ ըլլար, երբէք այսպիսի գաղափար մը չէր ունենար :

Այս քանի մը տողերը բաւական կ'համարիմ, յիշեալ նամակին հրատարակութեան ձախող ազդեցութիւնը՝ եթէ եր-

բէք ունեցած է ջեր և ջեր ընթերցողաց վրայ, ջնջելու դիտմամբ. և աներկ միտ եմ, թէ վիճակիս առաջնորդական տեղապահ Հայրն ինչպէս մինչև ցարդ նոյնպէս և այսուհետև անձանձիր պիտի աշխատի յօգուտ ժողովրդեան՝ գիտելով թէ ժողովրդեան ամենամեծ մասը դո՛ւ է իրմէ և կարևորութիւն չտար չարախօսութեանց:

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԾԱՆՈՒՅՈՒՄ

Ազգային ժողովոյ կողմէ քուէարկեալ տրոյց նոր օրէնքին դործադրութիւնը կարեւոր նախապատրաստութեանց աւարտած չլլալուն պատճառաւ՝ ըստ որոշման Ազգ. Վարչութեան Գաղաքական ժողովոյ յառաջիկայ սահմանադրական տարւոյն մնացած, և այս տարուան համար 75 զրչի թերհաշիւ և 25 զրչի որոշեալ տրոյց հաւաքումը ըստ առաջնոյն շարունակութեան մէջ դրուած ըլլալով՝ Ելեմտից Հոգաբարձութիւնն խորհրդակցութեամբ ընդ Տնտեսական Խորհրդոյ, հարկ դատեց այսու պաշտօնական յայտարարութեամբ հրաւեր կարգալ այն ամէն պատուարժան ազգայնոց որոնք ցարդ նոյն տուրքն չեն վճարած, որպէս զի բարեհաճին ազգային սնտուկին արդի նեղ վիճակին մէջ ազգասիրաբար հատուցանել իրենց պարտքը, երբ Ելեմտից Հոգաբարձութեան կողմէ կարգեալ դրամահաւաքն ներկայացնէ իրենց՝ տրոյց տպագրեալ անդորրագրերը, որք վաւերացեալ պէտք է ըլլան Ելեմտից Հոգաբարձութեան կնքով և դանձապետի ստորագրութեամբ:

10 Դեկ. 1875 Գանձապետ
ի Պատրիար. Հայոց Մէհրաբ Զօպանեան
Կ. Պօլիս

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐՆԵՐ

Պալայի աստիճան տրուեցաւ՝ արտաքին դործոց նախարարութեան Խորհրդական Տատեան վսեմափայլ Յարութիւն պէյի:

— Վիէննայի օսմանեան դեսպանատան երկրորդ քարտուղար կարգեցաւ Բէշթի նախորդ փոխ-հիւպատոս Պաղտատեան Օհան Էֆէնտի, երկրորդ աստիճանի երկրորդ կարգի պաշտօնատարութեամբ:

— Բարձրապատիւ մայր Թագուհւոյն սեղանաւոր Մըսթուքան Օննիկ պէյի՝ առաջին աստիճանի առաջին կարգի պաշտօնատարութիւն և երկրորդ աստիճանի Մէճիտիյէ պատուանշան արուեցաւ:

— Լուր կայ, թէ վերաքննութեան դատարանին երկրորդ նախագահ Շահպաղեան Կարապետ Էֆէնտի՝ այս պաշտօնէն ալ հանուեր է:

— Սատագաթ և Խթիգալ անուն տաճիկ լրագիրք իբրև զնասակարք հասարակաց՝ խափանեցան բարձրագոյն հրամանաւ:

— Նոյեմբեր 20 էն մինչև դեկտ. 7, 102 հազարի չափ լիւրա զրկուեր դանձը՝ էտիրնէի կուսակալութենէն:

— Լոնտոնէն սպասուած Մէսուտիյէ անուն կայսերական զրահաւորն շարաթօրը մայրաքաղաք հասնելով, մեծ Եպարքոսն, ցամաքային ու ծովային զինուորութեանց նախարարք և այլք անմիջա-

պէս դացին պտտեցան, և յետոյ օգոստոսիառ Սուլթանին ներկայացան ի շնորհակալութիւն:

Մէսուտիյէ 1200 ձիու զօրութիւն ունի, և 14 թնդանօթ կպարունակէ: Կայսերական զրահաւորաց թիւը ասով ութը կըլլայ:

Ծովային նախարարութեան կողմանէ, յատկապէս այս զրահաւորին շինութեան համար շնորհակալեաց ուղերձ մը տրուեցաւ օգոստոսիառ Սուլթանին:

— Պօսնայի կուսակալն և օգոստոսիառ Սուլթանի գլխաւոր թիկնապահ խալիփազ հեռագրած են դեկտ. 11 թուով, թէ նոյն առաւ Թուրքիոյն Գրիթիլի մօտ բազմախուռն ապստամբաց ու զօրաց մէջ պատերազմ ըլլալով՝ զօրքն, թէև սակաւթիւ, բայց յաղթող դըռնուելով՝ ապստամբք մեծ կորուստ ունեցան և լեռները փախան: Այս ապըստամբաց մեծագոյն մասն՝ Գարատաղցի են եղեր:

Յիշեալ խալիփազա՝ որ բաւական ժամանակէ հետէ նոյն կողմերը կգտնուէր՝ մայրաքաղաքս դառնալու համար ճամբայ ելեր է:

— Շուրայի-Տէվլէթի անդամներէն Հիլմի Էֆէնտի, որ երբեմն կայսերական պալատան դիւանապետն էր, և նախկին մեծ Եպարքոսներէն Մուսթաֆա Նայիլի վաշայի որդին՝ Սալիհ պէյ իրենց մահահանցու կենաց ընթացքը կնքեցին:

— Ֆէնէրի յունաց մայր վարժարանին պատմութեան և լատին ու յոյն լեզուաց նախորդ դաստոտուն՝ Չարլիս՝ անցեալ չորեքշաբթի երեկոյ ատրճանակ մը պարպեցով բերնին, մեկներ է աշխարհէս:

— Իզմիրի նորընտիր կուսակալն հոն հասած ատեն, ըստ սովորութեան շնորհաւորելու համար՝ Ֆէյզ-Պարի անուն կայսերական պահականաւէն թնդանօթ արձակուած ժամանակ, թնդանօթին մէկը ետ մղուեր է, և երկու թնդանօթաձիգ զօրք ծանրապէս վիրաւորուեր են:

— Պօսնայի եպիսկոպոսը՝ շրջաբերական մ'ուղղելով իւր իրաւասութեան ներքև գտնուող ժողովրդեան, պատուիրեր է որ զգուշանան սպստամբաց հետ որեւէ յարաբերութիւն ունենալէ, և միանգամայն հաւատարմաբար ծանուցանեն ապըստամբ մարդիկն:

— Պարսից կառավարութեան և Բ. Դրան մէջ դաշնագրութիւն մը հաստատուեցաւ, որոյ գլխաւոր կէտերն են հետեւեալք: — Տաճկաստանի մէջ ոճրագործութիւն ընող պարսկահպատակն՝ օսմանեան դատարանաց առջև պիտի դատուի, ի ներկայութեան հիւպատոսարանի մէկ պաշտօնակալին, ի բաց առեալ ոճիրը դործած ատենը բռնուողն: Երկու պարսից մէջ տեղի ունեցած ոճիրներուն դատը՝ ուղղակի պարսիկ հիւպատոսարանին կըլերաբերի: — Պարսկահպատակ մը օսմանեան հպատակութեան չընդունուիր, երբ իւր կառավարութենէն հրաման ընդունած, և մինչև հինգ տարի Պօլսոյ մէջ բնակած չէ. վերջապէս այս մասին ուրիշ կառավարութեանց հետ եղած դաշինքն ի դործ պիտի դրուին: — Պարսիկ անանկացերոյ դատը հիւպատոսարանը պիտի տեսնէ: — Ծխախոտի Տաճկաստան մըտ-

նելը՝ ծխախոտի կանոնադրութեան համաձայն պիտի ըլլայ: — Թէպէտ 100 ին 75 տուրք պիտի առնուի, մերձակայ նաւահանգստին հրապարակին դնոց միջին հաշուով, և վաճառականին ու կառավարական դործակալին մէջ այս պատճառաւ անհամաձայնութեան տեղի չթողլոյ համար՝ խառն յանձնաժողով մը միջոցաւ տարւոյն համար միջին գին մը պիտի որոշուի: — Տաճկաստանի մէջ պարսկահպատակաց համար տրուած ամեն արտօնութիւնները՝ Պարսկաստանի մէջ ալ օսմանեան հպատակք վայելելու իրաւունք պիտի ունենան:

— Հանրածանօթ Պաղէն՝ որոյ համար անցեալները ծանր հիւանդ է կըսուէր, բոլորովին առողջանալով՝ Գաղղիոյ դահակորոյս կայսրուհւոյն և որդւոյն հետ գացեր տեսնուեր, և անտի Հռոմ անցնելով, քանի մ'անգամ Պապին ու կարգինալաց հետ տեսակցեր է: Կըսուի, թէ Պաղէն խնդրեր է Հռոմէն, որ Գաղղիոյ ազգային ժողովոց անդամակցութեան համար ընտրուելիք կրօնական ներկայացուցչաց՝ Պօնապարթեան կուսակցութեանէ ըլլալուն հոգ տարուի:

— Տիխոնի Բօթիի համար ճամբայ ելած շոգեկառաց կարավան մը, ճամբան դժէն դուրս ելնելով՝ դահալիթեր և շատ մարդոց կորստեան պատճառ եղեր է, որոց թիւն դեռ յայտնի չէ:

— Սպանիոյ Թագաւորը մօտեցաւ դարձեալ բանակը կերթայ անձամբ, իւր դէմ պատերազմող Տօն Գարրուս ամեն կողմանէ նեղը դնելու և զինաթափ ընելու դիտմամբ:

— Յունաստանի մէջ նախարարաց պատասխանատուութիւնը տրամադրող օրէնք չըլլալուն պատճառաւ, կկարծուի թէ ամբաստանութեան և դատի ենթարկեալ նախորդ նախարարաց համար որ և է պատժական վճիռ չախտի տրուի և պիտի արձակուին իբրև անպարտ:

— Նոր աշխարհագրութենէ մը կիւմացուի, թէ այժմ Պէրլինի բնակչաց թիւըն է 964 հազար 750, մինչդեռ ուրիշ տարիներ աւելի էր: Այս նուազութեան պատճառ՝ տուներուն վարձուց ծանրութիւնն է, որով ժողովուրդը կհարկադրի թողուլ մայրաքաղաքը և ուրիշ տեղեր բնակութիւն հաստատել:

ՄԱՐԴՈՒՆ ԹՇՆԱՄԻՆ

Ուշեփայտ խօսքեր
գինի, օղի, ցրի եւայլն
և անոնց զանեցը:

Ձուրէն զատ, ուրիշ որ և է խմելիք բնականապէս մարդուս ծարաւը չեն անցուներ: Առողջ և ուղիղ բանականութիւնը ինքնին կընայ համազուլ թէ դինին, օղին, ցրին և այլ ուրիշ ոչ-բնական խմելիքներ մարդուս տկար խելքին արդիւնքն են, և փոխանակ ծարաւ անցունելու՝ ալաւելի կը բորբոքեն և կը կըրկնապատկեն: Թէև շատեր հակառակը կը պնդեն, և ջուրի տեղ գինի, կամ ծարաւ անցնելու տեղ օղի, ցրի կը դործածեն, բայց որոնք է վայր, որոնք է ո՛հը, որոնք են կուրները, որոնք են տրտունջները, որոնք են առանց պատճառի վէրքերը, և որոնք է աչաց կարմրութիւնը: Պատերազմ, մահ տարա-

ժամ, սով, հուր և ջուր մարդկային ուղ-
դի այնքան չեն փնտրում, որքան այս ոչ-
բնական խմելիքները. եթե առաջիննե-
րը միայն դրսեյն կը փնտրեն, վերջիննե-
րը ո՛չ միայն դրսեյն այլ նաև ներսեյն ալ
կը փնտրեն. հետևաբար՝

Գինի, օղի, ցքի և ուրիշ ոչ-բնա-
կան խմելիքներու փնտրող կրկին է, ար-
տաքին կամ ներքին, ներքին կամ
բարոյական:

« Ես խիստ մտեցն երկու քրիստոնեայ
ընտանիք կը ճանաչեմ, կըսէ մի երեւելի
բժիշկ, որոնց տան հարք ինքզինքնին
օղի տուած էին. սոքա իրենց պար-
տուց այնքան անտարբեր էին, որ մի
բանական էակի չէր վայելեր. ս'ըքան
ինքզինքնին այդ խմելիքին տուին՝ այն-
քան ևս աճեցաւ իրենց ֆիզիկականը,
անարթութիւնը դէպ ի եկեղեցին, պար-
խառնութիւնը և խորտակութիւնը դէպ ի
նայքը և որդիքը: Ասոնցմէ մին արդէն
ի բնէ մի քիչ տաք գլուխ էր, և օղին
այս գլխոյ տաքութիւնը այնքան բարձ-
րացուց, որ մարդը կարգաւոր. միւսն ալ
ինքզինքը այնպիսի մի անարթութիւն և
խռովութիւն տուաւ, որ վերջապէս մի
ահագին պարտուց տակ ինկաւ: Օղին
այս երկու մարդոց սրտի սուրբ և բարի
զգացումներն ալ մարեց. ո՛չ սէր թո-
ղուց, սէր առ ընտանիս, ո՛չ ճամբ-
տասիրութիւն, ո՛չ մարդասիրութիւն,
ո՛չ ողջամտութիւն, ո՛չ հաւատք և ո՛չ
յոյս: Դրսեյն շատ լաւ կերակէին և ու-
ղածնին կը խաղային, բայց ինչպէս մի
ծառ ներսէն վտերու կը սկսի, կը վտի
և մէկէն ի մէկ յերկիր կը տապալի, որ-
քան որ ալ արտաքուստ գեղեցիկ երևի,
այսպէս եղան նաև այս երկու տան-
հարք ևս, մին կըծախարէ և միւսը կարգա-
ւորութիւն, երկուքն ալ ծաղիկ հասակի մէջ
գերեզման () իջան ի կորուստ իրենց ըն-
տանեաց »:

Այս տեսակ դէպքեր անշուշտ շատ
կը պատահին, և թէ քանի՜ հազարաւոր-
ներ քաղաքները, գիւղերը և տները այս
երկու մարդոց վիճակին ենթակայ են և
Բագոսի կերկրպագեն, չգիտնալով որ
թոյն կը խմեն. և քանի՜ հազարաւորներ
կը կարծեն, որ այս չարիքները չէ՛ թէ
ոչ-բնական խմելիքներէ, այլ խմողին
անխելութիւնէն յառաջ կուգան, թէ
շատ կը խմէ: . . .

Այս կարծիքը արդէն մեր ըսածին ճշ-
մարտութիւնը իրեն մէջ կը պարունակէ.
և արդարեւ եթէ շատ խմելէ յառաջ
կուգան այնքան չարիքներ, կոշտակէ թէ
շատը քիչէն կը սկսի, և ինչպէս շատը կը
փնտրէ, նոյնպէս ևս քիչը: Մեծ փնտրող
փոքրէն սկիզբ կ'առնու: Եթէ քիչը ի-
րեն մէջ մարդուս փնտրելու յատկութիւ-
նը, կամ աւելի լաւը, թոյնը չունենայ,
շատն ևս չպիտի ունենայ, և շատին թու-
նաւորութիւնը, քիչին թունաւորութիւ-
նը անհերքելի և յայտնի կապացուցա-
նէ:

Ոչ-բնական խմելիքներ իրենց մէջ
թոյն կը պարունակեն: Բժիշկ Հուֆե-
լանտ իւր « Արուստ երկայնակեցու-
թեան » գրքին մէջ, « Իրաւ, չհատարար-
կըսէ, որ մարդս օղիէն, ցքիէն, գինի-
էն և ուրիշ մի ոչ-բնական խմելիքէ վը-
նասուի, եթէ օրական մի քիչ խմէ. բայց

գիտութիւնը և օրական դէպքեր կը
հաստատեն, որ այդ խմելիքը իրենց
մէջ թոյն կը պարունակեն. ասոնք հո-
տուն հասնեն, որ մարդս կը խմէ, և
բաւական է, որ արեան կանոնաւոր շը-
ջանը մի քիչ խանգարեն. այնուհետեւ
ալ ի՞նչ է կեանքը, ի՞նչ է մարդը: Մոր-
թի հիւանդութիւնը, ջղաճգութիւն,
հազ, սրտնեղութիւն, կուրծքի հիւան-
դութիւնը, ջրդողութիւն գուռը կը
սպասեն. և որ ամենէն ցաւալին է՝ մար-
դըս իւր ֆիզիկական և բարոյական ըզ-
գայութիւնը կը կորսնցնէ, կապչի և կը
բթամտի »:

Ոչ-բնական խմելիքներ խորտակու-
նէ ուշագրութիւն դարձնել ատենց վրայ,
որոնք միշտ մեր կեանքը կը դառնացնեն,
թէ և ծածուկ և շատ կամաց կսկսին փն-
տել, բայց վերջապէս կը փնտրեն և ան-
բուժելի կերպով կը փնտրեն. մի՛ նայիր
որ գինին կարմիր է և շիտակ կը վազէ.
անիկայ ետքը օճի պէս կը խածնէ, ու
քարբի պէս կը խայթէ, և դուռն ծովուն
մէջ պառկողի ու կայմի վրայ պառկողի
պէս պիտի լինիս. « Դիս ծեծեցին ու ես
ցու մը չգրացի, պիտի ըսես, ինծի զար-
կին ու ես բան մը չիմացայ, ե՛րբ պիտի
արթննամ, որ զանիկայ նորէն փնտռեմ »:
և աւելի ուշագրութեան կէտն այն է, որ
այս տեսակ խմելիքներ միշտ ծածուկ և
աննշմարելի կերպով կը ներգործեն, ու
րով և խիստ երկիւղալի է, զի մարդս
այդ փնտրութեան հիւանդութեան տեղ չը
դնէր, յայտնի կերպով չտեսնելուն հա-
մար: Բայց տե՛ս, երախայք արդէն օրո-
րոցին մէջ ոչ-բնական խմելիքներու ազ-
դեցութեամբ, որ անշուշտ իրենց ծնող-
քէն կստանան, իրենց կենաց սերմը թու-
նաւորած ունին. երջանիկ ամուսինք և
ընտանիք՝ միայն այդ մարդուն թշնա-
մէն փնտստած՝ բարոյապէս և ֆիզի-
կապէս թշուառ և ապերձանիկ եղած
են: Անթիւ մարդիկ՝ իրենց ծաղիկ հա-
սակին մէջ անբուժելի հիւանդութեամբ
վարակուած՝ իրենց ծնողաց, իրենց ըն-
տանեաց, ազգականաց, գրացեաց և
ազգին բեռ եղած են:

Պաշտօնական օրագիրը կը հաստատեն,
որ միայն Բրուսիոյ մէջ տարին 20000
չափահաս մարդիկ քիչեմեջութեամբ կեն-
թարկին. նոյնպէս ապուլիա կամ Կոմար տղա-
յոց թիւը եթէ 20000 էն աւելի չլինի՝
շատ պակաս ալ չլինիր, որոնց բոլորին
պատճառն ալ այդ ոչ-բնական խմելիք-
ներն են, կամ գինին, կամ օղին, կամ
ցքին և կամ ուրիշ մի խմելիք:

« Փորձի հարկ չկայ, կըսէ Պէրլինի Գա-
րիդ-Հիւանդանոցին յիմարանոցի բաժնին
երեւելի բժիշկ Տր. Խոէլէր, որ մեր յի-
մարներու տանէն ութը Գիւնեմեյթներ
են, և թէ ուր մի ոչ-բնական խմելիք
կը գործածէ, առանց կասկածի վտան-
գի կը վազէ, բանականութիւնը և մարդ-
կային կեանքը կը կորսնցնէ, և, թէ՛
իւր անձը և թէ՛ ընտանիքը ներդոթեանց
և ցաւոց կը մատնէ »: Ըսել է, գինեմեյթ
և արքեցոյդը չէ՛ թէ միայն իրենց անձին
կը փնտրեն, այլ և իրենց ապագայ սե-
րունդին ալ, իրենց անմեղ կանանց ալ:

« Ասոնք մօրը որովայնին մէջ մանկան
սերմը կապականեն և կը թունաւորեն,
կըսէ բժիշկ Կոլտշմիտը: Փորձուած է որ

արքեցոյդաց կամ գինեմեյթ մանկունք
տէ՛ն կաղմ և ապականեալ արիւն կունե-
նան. շատ չեն ապրիր, կեանքը ցաւօք
և հեծութեամբ կանցունեն, տկարամիտ
և կարճամիտ կը լինին և հոգւոյն այն
ազնիւ կարողութիւնները չեն կրնար ի
գործ դնել, այլ ապաքինութեամբ է ա-
պաշխարեն և այսպէս գերեզման իջնեն:

Այսպէս գերեզման իջնեն՝ մինչդեռ
գործ իրենց ընտանիքին, իրենց շրջա-
պատող ընկերութեան, իրենց ազգին և
մարդկութեան համար պէտք էին ապ-
րել: Արդարեւ տխուր վիճակ:

Մնացեալ յաջորդ

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ

ԱՌՏԵՆԻՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

Ի ՊԵՏՍ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՏԻԿԱՆՑ

Այս գրքոյը Արմաշու վանուց տա-
րանէն իւրոյ կընծայի, պարզ աշխար-
հիկ լեզուաւ, որ տնական տնտեսութեան
գեղեցիկ և ընտիր խրատներ կը պարու-
նակէ: Խիստ օգտակար է մեր Հայազգի
Մայրերու՝ որոնք տան մը ներքին կառա-
վարութեան գլուխն ըլլալու պաշտօնն
ունին: Կիները այս գրքոյով պիտի սոր-
վին թէ թԱՄԱՆԱԿԸ, ԽԵԼՔԸ ու ԳՐԱ-
ՄԸ ի՞նչպէս գործածելու են. թէ չույ-
լութիւնն ո՛րչափ փնտստակար և տնաւեր՝
իսկ չափաւոր խնայութիւնն ո՛րքան շա-
հաւոր և տնայէն է: Ժամանակիս նորա-
սիրութեանց պատճառաւ տաքնապեալ
ընտանեաց Հայր եղողներն՝ եթէ մէկ
մէկ օրինակ նուիրեն իրենց տիկնանց՝
ապահով թող ըլլան՝ որ քիչ ատենէն
արդիւնքը պիտի վայելեն:

Կը գտնուի Կ. Պոլիս Գալաֆեան գրա-
տունը: Գին 4 շրուշ:

ՆՈՐ ԸՆԹԵՐՅԱՐԱՆ ՄԱՆԿԱՆՑ

ՏԵՏՐԱԿ Ա. — ՏԵՏՐԱԿ Բ.

Սրուանձտեանց Գ. վարդապետի յօրի-
նած, գալոցական տղայոց խիստ ախորժե-
լի և զուարճալի պարունակութեամբ սոյն
ընթերցարանները պատկերազարդ՝ երկ-
րորդ տպագրութեամբ իւրոյ կընծայուած,
կը գտնուին Մերձան Մարգարեան Յ. Է-
ֆէնտիի գրատունն. գին առաջնոյն 2 շրշ
և երկրորդին 3 շրշ:

Շատ թուով գնողաց զեղչով կը տըր-
ուի:

Գաւառացւոց համար աւելի յարմարա-
գոյն է լեզուով և նիւթերով:

ԸՆԴԱՐՁԱԿ

ՕՐԱՅՈՅՑ

Պարբերաբար

1876 ԹՈՒԻՆ

ՅԵՐԵՄԻԱ ՔԱՀԱՆԱՅԷ ԽԱՍԳԻՂԻ

Պարունակութիւն (բաց ի բուն Օրա-
ցուցէ) պաշտօնական ցուցակ անունաց
մկրտելի երախայից, ցուցակ շքանուանց
արական և իգական սեռի, ազգային
վարչութիւն, ցուցակ առաջնորդաց, վի-
ճակագրութիւնը տէրութեանց, նախա-
բարք, հայ պաշտօնատարք օսմանեան
կայսրութեան, ներկայացուցիչք օտար
տէրութեանց, գահակալք, գահաժա-

ռանգը, նախարարը, բնակիչը, զօրու-
թիւնը, նաւատորմը, դանձալին վիճակը
գլխաւոր տէրութեանց, արժէք գրամոց
զանազան ազգաց:

Նաև պատկերը կրօնական սրբազան
հարց և աշխարհական բարձրաստիճան
հայ պաշտօնէից ոմանց:

Կը ծախուի ամեն գրավաճառաց քով
ի գին 3 զր:

ԱՆԻԾԵԱԼՆ

ՀԵՂԻՆ ԱԿ

* * * Ա Բ Բ Ա Յ

ԹԱՐԳՄԱՆԵՑ

Մ. ՄԱՄՈՒՐԵԱՆ

ՀԱՏՈՐԴ.

ԶՄԻԻՆԻԱ

Տղաքոյնի՝ Տէրեան

Կը գտնուի Կ. Պօլիս Զադմագճըլար
փողոց Գալաֆեան եղբարց գրատունը,
ի գին 12 զուրու:

ՈՒՍՈՒՄՆ

ՀԱՄԱԲԱՐԲԱՌ ԱՒԵՏԱՐԱՆԻ

ՏԵԱՌՆ ՄԵՐՈՅ

Ի Տ. ՆԵՐՍԵՍ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՍՅԵ

ՊԱՐԺԱՊԵՏԵԱՆ

ՊԱՏՐԻԱՐԿԻ ՀԱՅՈՑ Կ. ՊՕԼՍՈՅ

Սոյն ընտիր գործը՝ որ է չորից Ս.
Աւետարանչաց համաձայնութիւնն ու
անոնց բացատրութիւններն աշխար-
հիկ լեզուաւ գրուած՝ կը նուիրէ Հա-
յաստանեայց Ս. Եկեղեցւոյ զաւակաց
Ամեն. Տ. Տ. Ներսէս Սրբազան Ար-
քեպիսկոպոսն վարժապետեան, ար-
դի Պատրիարքն Կ. Պօլսոյ:

Գրաբառ մայրենի լեզուն պատ-
ճառ բռնելով Ս. Աւետարանի կենա-
րար վարժապետութեանց լոյսը վա-
յելելու շնորհէն զուրկ մնալ կարծ-
ուած ազգայնոց համար առաջին
կարգի օգտակար այս գործը՝ որ թէ
Ս. Աւետարանի աշխարհաբառ թարգ-
մանութիւնն ու թէ անոր ողջամիտ
մեկնութիւնը միանգամայն իւր մէջը
կը պարունակէ՝ կրնայ շահաւոր ըլ-
լալ ամեն կարգի ազգայնոց, քահա-
նայից և ժողովրդոց, զոր եթէ ու-
սանելու աշխատութեանն չը խոստ-
փին՝ մոլորամիտ աղանդաւորաց բար-
բանջմանց տեղի չեն տար իւրեանց
միտքերը պղտորելու:

Սոյն հեղինակութիւնը Արմաշու
վանուց տպարանէն ի լոյս կընծայի
ուրժառաք միջակ դիրքով և կը բաղ-
կանայ 769 երեսէ՝ մաքուր թղթի
վրայ տպագրեալ վաճառման կեդրո-
նատեղին է ի Կ. Պօլիս Գալաֆեան
գրատունը, գին մէկ արծաթ մէ-
ճիտ. գործին առատութեան հետ
բազմատեղով գինը խիստ աժան և
գոյացած արդիւնքն ալ ըստ որոշման
Սրբազան հեղինակին պիտի գոր-
ծածոյ յօգուտ նոյն վանուց գիշե-
րօթեայ վարժարանին:

ԳՐԱՏՈՒՆ ԱՍՍՏՈՒՐԵԱՆ

Պ. Ա. Ասատուրեան պատիւ ունի ծա-
նուցանել հասարակութեան թէ իւր գը-

րատան մէջ կը ծախուին, անգլիարէն
ամեն տեսակ օգտակար գառադրքեր,
ուսումնական գրեանք, զպրոցաց հա-
մար հարկաւոր եղած որ և է նիւթ, և
մանաւանդ իւր եղբորը, հանգուցեալ
Տոքթօր Ա. Ասատուրեանի հեղինակած
Հայ-Անգլիարէն Ֆերականութիւնը, չա-
վաւոր գնով: Ուղղը կրնայ գիմել Ղա-
լաթիոյ Աշտարակին ներքեւ Հէնտէք փո-
ղոց թիւ 13:

Ի Լ Ա Ն

ՊԱՊԸ ՍԵՐԱՍՔԵՐԻ

Ասաքիրի շահանէ Էլպիսէ անպարը ի-
չին էամանը թէպիմինի միւլպէյերին վերի-
լէճէք մագպուղ սէնէտէրինին վիւրու-
տինտէ պէրլէճէի փէշին սիւմ մէճիտից
երկրի պիրէր զուրաջ օլարագ վերլմէք
շարթի իլէ միւլպայեա օլունաճագ 15000
արշըն քալըն քանալաջօնըն պէհէր ար-
շընը 100 փարսյա, վէ 3000 ատէտ էլ
հալլուարըն պէհէր ատէտի 105 փարա-
յա թալիպի էօհտէսինտէ օլունաճագ քեա-
նունի էվլէլը րումինին օն սէքիլինճի
փէնճէնպիսի կիւնիւ գալարը գաթիսի
վերլլէճէյինտէն, իթա իթմէյէ թալիպ
օլանլարըն Էէվմի մէքըրուտէ պապը վա-
լայի Սէրասքէրիտէ Հէյէթը իտարէ վե-
վաղիւմ տայրէսինէ կէլմէլէրի:

16 քեանունի էվլէլ 1875

Պապը Սէրասքէրի

ԱՌ ԱՐԵԳԱԿՆ

ՄԵԾ ՏՈՒՆ ԴԵՂԱԳՈՐԾՈՒԹԵԱՆ

ԵՒ ԴԵՂՈՐԷԻՑ

Վ. ԾԱՆՆԻ

Բերա Մեծ փողոց Աղաճալի քիւ 77
ԵՒ

Կ. Պօլիս Կամուրջի իրապարակը քիւ 1-2

Ամեն տեսակ դեղորայք և քիմիական ար-
տադրութիւնը խառնակ, Անգլիական, Գաղ-
ղիական և Գերմանական, նոյնպէս այլ և այլ
արտադրութիւնը խնամով պատրաստեալ ի Պ.
Վ. Ծաննի: Ամեն տեսակ հանքային ջուրը,
արուեստական սառնոց ամեն ժամու մէջ: Վի-
րաբուժութեան և մանկանց մարմինն ուղղելու
գործիք, Բաուշուէ նիւթեր ու գործիներ,
Սօլֆաթի մեծ մթերք: Գիշերուան ամեն ժա-
մերու մէջ դեղորէից արագ եւ ճիշդ պատրաս-
տութիւն:

Միանգամայն Պօրտոյի, Ռէնի, Սպանիոյ,
Հունդարիոյ և Թուրքիոյ գինիներու մեծ մը-
թերք: Քօնեաք, ամեն տեսակ ոգելից ըմպե-
լիք, սննդարար նիւթեր, անուշահոտութիւնք,

այլ և այլ տեսակ մազի ներկ, որոց ամենէն
ընտիրն ու փորձեալն է Տիւրքէնի ջուրը: Եւ այս
ամենը խիստ չափաւոր գնով:

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ

Դեկտեմբեր 16

Գօնասօլիտէ	26-18
Սօլէթէ ժէնէրալի բաժինը Անգ. լիւր.	5- 5
Գրէտի » » Օսմ. »	4- 8
Նրկաթուղեաց » » Ֆր. »	61,50
Թրամուէյ » » Օսմ. լիւր.	2-50
1863 ի փոխառութիւն	Ֆր. 161
1865 ի » »	» 162
1869 ի » »	» 154
1872 ի » »	42-95

PILULE HOLLOWAY

ԴԵՂԱՀԱՏԻ ՀՈԼՈՒԹԵՒ

Լեարդի, ստամոքսի, և աղիքներու ամեն
տեսակ անկարգութեանց համար խիստ ընտիր
է սոյն դեղահատը, նաև ջղային տկարութեան,
ուժաթափութեան և տխրութեան համար. կը
ընչէ և անհետ կընէ ամեն տեսակ անչափառ-
ութեանց հետքերը: Սրտի և երիկամանց վրայ
օգտակար ազդեցութիւն մ'ունի. արիւնը մաք-
րելով նոցա խանգարեալ վիճակը կը կանոնա-
ւորէ, և զրգուելով կենսական գործարանները
կը զօրացնէ: Իւր դեղական մեծ ազդեցու-
թեամբը սրտախառնութիւն, կուծուութիւն,
մաղձային հիւանդութիւններ, որովայնի մէջ
լեցուած կազեր, գլխի ցաւեր կը վանէ. մար-
սողութիւնը կը չափաւորի, և մարմինը մաք-
րուելով բոլոր այն աղտեղութիւններէ՝ որ շատ
անգամ զանազան հիւանդութեանց սկզբնա-
պատճառ կըլլան, առողջ, ուժեղ, և բնական
դերքը կը գտնուի:

ONGUENT HOLLOWAY

ՍՊԵՂԱՆԻ ՀՈԼՈՒԹԵՒ

Սորթային հիւանդութիւնք և վէրք բուժե-
լու մասին ունեցած պաշտամական յատկու-
թեանցը Հաւասարի բնաւ ուրիշ դեղ մը. հին
կամ նոր թուեալ վէրքեր, ուռեցք, քաղց-
կեղ (չիրիփէնչէ), սրունից և ստեանց վէրքեր
կամ բոլորովին կանցնին և կամ կլաւանան.
օգտակար է նաև հարբուխի, հազի, սրտի
բարախման, մանաւանդ օղացաւ (Էէլ) ըսուած
հիւանդութեան: Իւր կազուրիչ և զօրաւոր
ազդեցութեամբ խոյլ (սըրաճա) հիւանդու-
թեան ապականիչ զօրութիւնը ինչ աստիճան
որ ըլլայ՝ կը դիմագրաւէ:

Այս դեղերուն գործածութեան եղանակը
նշանակուած է իւրաքանչիւր տուփի վրայ, որ
կը գտնուի ամեն դեղավաճառներու քով, և
մասնաւորապէս Պահճէ-գափու Թաշ խանի կող-
մերը Պ. Գասպալեանի դեղարանը՝ Նօ. 7՝ կը
ծախուի:

Աւելի առնել ուղղը կը հրաւիրուի առ հե-
ղինակն տոքթօր Հոլուէի ի Լոնտոն Օքսֆորտ
փողոց թիւ 555:

ՊԱՏՄԱՆԻ ՓՈՒՆՋԻ

- 1.—Փունջը 2ՈՐԵԲԵԱԹԻ և ՇԱՐԱԹ օրերը
կը հրատարակուի:
- 2.—Տարեկան բաժանորդագրին է միայն չորս
արծաթ մէճիտ՝ կանխիկ վճարելի թէ՛ մայրա-
քաղաքիս և իւր արուարձանաց և թէ՛ գաւա-
ռաց համար:
- 3.—Վեց և երեք ամսոց համար ալ բաժա-
նորդ կընդունուի:
- 4.—Տեղագիւտն ու գաւառական թղթատա-
րութեան ծախքը խմբագրութիւնը պիտի վճարէ:
- 5.—Հասը 40 փարսյ է, և կը գտնուի ա-
մեն Հայ գրավաճառաց խանութները և ձեռքէ
ծախողներու քով:
- 6.—Մանուցման սողը 3 զրուէ է մէկ
անգամի համար: Աւելի աժան կըլլայ աւելի
անգամներու համար:
- 7.—Խմբագրութեան վերաբերեալ որ և է
գիր ուղղելի առ Տնօրէն-Տէր Հ. Ս. Ալաճաճեան,
Կ. Պօլիս Ալաճա-Համամ Խալիլ խան միջին յարկ
թիւ 19:

ՏՆՕՐԷՆ ԵՒ ՏԵՐ

Հ. Ս. ԱԼԱՃԱՃԵԱՆ

ՏՊԱԳՐ. Ս. Դ. ՊԱՏԻՉՊԱՆԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿԵՐԻ
Բիգա փաշա խան քիւ 3